Садржај:

Лорна Штрбац

Традиционалност и традиционализам у српској култури.....5

Ана Хофман

Табу на сећања: болест звана југоносталгија.....17

Маринко М. Вучинић

Да ли је баналност наша судбина.....27

Јована Папан

Дизнификација као национални препород.....35

Драгана Кањевац

Српски таблоидни делиријум.....41

Саша Гајић

Квизоманија.....49

Игор Ивановић

Илија Чворовић – први српски антиглобалиста.....57

Подсетник 65

Contents.....93

Резимеи:

Лорна Штрбац

Традиционалност и традиционализам у српској култури

Сажетак: Сву одговорност за "неуспехе транзиције" неки политичари, коментатори, интелектуалци сваљују на преовлађујућу културу која постоји у Србији, и то на ону културу која се тиче начина живота, менталитета, али понекад и идентификатора културног идентитета Срба. Од свих својстава која се импутирају српској култури можемо обратити пажњу на импутирани традиционализам. Иако је овај наводни традиционализам веома тешко доказати, неки учесници политичког живота овај традиционализам виде и приписују му снагу фундаменталног обележја Србије и фундаменталне силе отпора "транзицији". Култура у Србији, као и свака друга култура, комплексна је и сложена, а симплификација те сложености настаје само као продукт идеолошких потреба. Током првог идеолошког удара (деведесетих) она је сведена на национално, а током другог (после 5. октобра 2000) на негацију и стигматизацију националног. Она је настала такође као резултат необјективности аналитичара који имају потребу за што већом дисквалификацијом српске културе, како би постигли неке друге, идеолошке или политичке ефекте. Заправо, дискутовање о култури постало је начин да се избегну дискусије о другим, често важнијим факторима социјалне и политичке нестабилности земље.

Кључне речи: Србија, култура, традиција, традиционалност, традиционализам, идеологија, менталитет, транзиција, идентитет.

Ана Хофман

Табу на сећања: болест звана југоносталгија

Сажетак: После пада гвоздене завесе и колапса комунизма у земљама источне Европе, дошло је до тзв. експлозије сећања, која је окарактерисала постсоцијалистичку реалност ових друштава. Промене у свакодневном животу са којима су се суочили становници држава бившег источног блока, као и земаља бивше Југославије, условиле су идеализацију прошлости. Носталгија се у том смислу јавља као чежња за периодом друштвене равнотеже, а прошлост се интерпретира селективно, при чему се често истичу само позитивне а занемарују њене негативне стране. Земље бивше Југославије у интерпретацији социјалистичке прошлости не представљају неки посебан случај у односу на друге постсоцијалистичке земље. Распадом Југославије, више од двадесет милиона људи остало је без своје домовине, земље у којој су рођени, одрастали и

живели. Колективно сећање, културне праксе и стратегије свакодневног живота које су они делили нису се могли тек тако избрисати физичким нестанком једне земље. Југоносталгија не представља више субверзивну друштвену појаву, она је данас комерцијализована, растерећена идеологије и трансформисана у естетску норму, а такође она поседује и потенцијале за превазилажење конфликата из прошлости.

Кључне речи: носталгија, југоносталгија, СФРЈ, Југославија, прошлост, социјализам, постсоцијализам, интернет.

Маринко М. Вучинић

Да ли је баналност наша судбина

Сажетак: Питање културне политике у транзиционој Србији сасвим је маргинализовано. Услед нестабилних политичких прилика оптерећених свакодневним медијским ударима и изазовима, не назире се озбиљна тежња и намера да се питање културне политике иоле озбиљније и свеобухватније разматра и артикулише. Не постоји јасно успостављена свест о култури као основном, пре свега цивилизацијском услову за европски развој нашег друштва. Самим тим, култура се у Србији третира само као наличје доминантне политике. У преиспитивању наше културне политике неопходно је да пре свега размотримо однос наше политике према основним питањима културе. У програмима наших странака култура заузима узгредно и маргинално место, па министарство култура спада у делокруг утешних министарстава које има третман монете за политичко поткусуривање. Увидом у буд`етска издвајања за културу може се лако видети да су она сваке године све мања и сада су сведена на пола процента, што су најмања буд`етска издвајања за културу у Европи, па културне институције и културни живот пропадају. Као огледало вулгаризације политике заваладао је псеудокултурни модел чија ће садржина увек бити површност и приземност. Само кад културна политика Србије буде представљала израз највиших моралних и цивилизацијских вредности, можемо очекивати да ће у друштву бити на делу културни образац просвећеног и на основним демократским вредностима утемељеног друштва.

Кључне речи: култура, Србија, културна политика, културна стратегија, културни образац, систем вредности.

Јована Папан

Дизнификација као национални препород

Сажетак: Вест да се Дизнијеви јунаци враћају на наше мале екране изазвала је праву еуфорију у домаћим медијима, и тумачена је као дар са неба и коначан знак да смо опет закорачили у топлу и удобну грађанску нормалност. Поставља се питање да ли има смисла радовати се толико због онога што нам у сваком случају следује и што заправо не можемо ни избећи. Највише разлога да се радује због уласка на тржиште и ширења свог глобалног царства има заправо сама Дизни компанија. Културолози широм света овај процес обично називају "дизнификацијом", односно претварањем сваког делића земљине кугле у место најстрашнијег конзумеризма Дизни производа, и претварањем стварног, физичког света у његову умивену, безбедну, предвидиву, али профитабилну хиперреалну копију. Будући да данашња деца проводе више времена уз цртаће него са родитељима, медијске корпорације које производе забаву за децу имају велику улогу у њиховом васпитавању. Од њих деца уче које вредности су важне и који животни стилови су пожељни, па су Дизнијеви филмови са разлогом предмет дебата како родитеља, тако и социолога.

Кључне речи: Дизни, дизнификација, деца, цртани филмови, васпитање, вредности, корпорације.

Драгана Кањевац

Српски таблоидни делиријум

Сажетак: Телевизија, таблоиди , естрадне свадбе, разводи, кућни секс видео, свађе и препуцавања – то је српска транзициона инфузија која одржава и регенерише нови систем вредности. Врхунски циљ живота је постати славан, па су престижна занимања младих жена данас – бити ТВ лице модно естрадног усмерења, удати се за политичара, певача, а химна новог времена је "Бићеш позната јер си са мном виђена у свим новинама". Код не малог броја наших жена ови програми изазивању фрустрацију болним поређењем са својим монотоним и бедним животом. Међутим, ту није крај њиховим мукама – тамо где се завршава таблоидни делиријум, из заседе чека ЕПП хипноза.

Транзиционе ТВ рекламе у знаку хигијене представљају прави паралелни универзум са сопственим језиком и обичајима, који ствара "глобалну домаћицу" без порекла и домовине. Дошло је до обрта: обични људи постали су некакав лош симулакрум електронског савршеног света у коме царује фотошоп, тај нови еликсир младости.

Кључне речи: Таблоиди, медији, естрада, систем вредности, слава, рекламе, конзумеризам, епп, престиж, животни стилови.

Саша Гајић

Квизоманија

Сажетак: Лиценцни телевизијски квизови обележили су српску транзицију. Као врста медијског седатива за губитнике транзиције, квизови пружају утеху и наду у ситуацији без зараде и перспективе. Друга функција квизова јесте постепено усвајање индивидуализма и личне способности као врхунских вредности, што је предуслов за нарастајући корпоративни поредак. Поред квизова, ту су и многобројне игре на срећу, које се ослањају на увек делотворну тактику "хлеба и игара". Оно што се кроз векове променило јесте то што се данас монопол на "чуда" не очекује од Свевишњег, Самодршца или Државе. Чудо у виду материјалног добитка којим ће се у тренутку преокренути живот појединаца и његових ближњих, очекује се данас од компанија попут Кока-коле, Грандкафе. Док су се "стари" квизови који су се у социјализму појавили као продукт модернизације и уласка малих екрана у домове народних маса дотицали разних видова знања и способности, долазак модерних квизова представљао је и право осиромашење по питању људских знања која се тестирају пред телевизијским аудиторијумом.

Кључне речи: квизови, игре на срећу, лутрија, спортска прогноза, индивидуализам, корпоративни поредак, медији , транзиција.

Игор Ивановић

Илија Чворовић – први српски антиглобалиста

Сажетак: Када се драма "Балкански шпијун" Душана Ковачевића први пут појавила, лик Илије Чворовића видели смо као огромно увеличавајуће стакло свих заблуда и идеолошких болести наших очева. А онда су дошле и прошле деведесете, транзиција, нови миленијум – доста година и премного догађања, па је време за покушај стављања овог "живог лика" у рамове нових тумачења и другачијих гледања. Ко је заиста био Илија Чворовић и како вредновати његов карактер у савременим околностима? Како би се снашао човек чврстих принципа и непоколебљивог морала, поштен, честит и спреман да се жртвује за идеале, али и крут, тврдоглав, параноичан и наиван, у данашњој цивилизацији коју полако разједа постмодернистичко мртвило непостојања идеја и идеала, ковертирана подршка свему што је "ин" и "урбано", у којој су на површину избили неки бледи и површни људи, и судбину нам кроје медиокритети које интересује само бедна лична промоција? Ово није само покушај бацања новог светла на једно од најбољих дела наше драмске књижевности. Ово је помало и прича о нашим очевима за које смо касно схватили колико су нам одани и које смо касно почели да уважавамо.

Кључне речи: Душан Ковачевић, Илија Чворовић, Балкански шпијун, систем вредности, постмодерна, традиција, Србија.